

Urednicama Vanesi Matajce in Barbari Pogačnik ter njunim sodelavcem gre priznanje tudi zato, ker publikacija prihaja ob pravem času, ob vstopu Slovenije v EU. Ob vsakršni promocijski funkciji v mednarodnem kulturnem prostoru pa antologija pomeni tudi za slovensko sekcijo

IBBY prepotrebno spremno gradivo pri strokovnih utemeljitvah kandidatur slovenskih pisateljic in pisateljev za mednarodne nagrade in priznanja na področju mladinske književnosti.

Marjana Kobe

PRVA MONOGRAFSKA PUBLIKACIJA REVIJE OTROK IN KNJIGA

Marjana Kobe: *Vedež in začetki posvetnega mladinskega slovstva na Slovenskem, 1778–1850*. Maribor: Mariborska knjižnica Maribor, revija Otrok in knjiga, 316 str.

Razprava dr. Marjane Kobe *Vedež in začetki posvetnega mladinskega slovstva na Slovenskem, 1778–1850* je temeljno delo, ki na znanstveni ravni obravnava prve, predliterarne oblike takšnega slovstva in njihovo preraščanje v sodobnejši tip književnosti za otroke in mladostnike. Doslej znana, po obsegu in obravnavi skromna dejstva je avtorica dopolnila z novim, bogatim gradivom, to empirično podlago pa postavila v širok referenčni okvir in na višjo problemsko raven. Zanima jo razvoj različnih novih modelov mladinskega slovstva, kot jih je spodbudilo razsvetljenje proti koncu 18. stol., in njihov prenos na Slovensko od Kumerdeja do Slomškovih *Drobtinic* in Navratilovega *Vedeža*. Zvrsti in oblike tega slovstva raziskuje glede na njihov izvor v evropskem kontekstu, jih pretrsa po njihovih vsebinskih in formalnih značilnostih, nato pa ugotavlja njihov specifični položaj v slovenski recepciji. V raziskavi so upoštevani tudi problemi vzgojnih vsebin sprejetih slovstvenih modelov, obenem pa avtorico zanima-

jo kot izhodišče za ugotavljanje njihove funkcije v nastajanju posvetne slovenske književnosti za mladino. Avtorica se v okviru svojih analiz sicer ne spušča v podrobnejši pretres estetskih sestavin v teh besedilih, vendar pa z obsežnim navajanjem njihovih značilnih sintagem nazorno dokumentira njihovo predliterarno raven in s tem nakazuje razliko v primerjavi z razmahom slovenske otroške poezije in mladinske književnosti od Levstika naprej. S tem razprava prerašča v eno temeljnih del iz zgodovine in teorije slovenske mladinske književnosti, s svojimi analizami in izsledki je nepogrešljivo izhodišče v raziskovanje njenih nadaljnjih razvojnih faz.

Janko Kos

Znanstvena monografija *Vedež in začetki posvetnega mladinskega slovstva na Slovenskem, 1778–1850* dr. Marjane Kobe je prva temeljita komparativistična raziskava starejše mladinske književnosti na Slovenskem. Pred to raziskavo je sicer mogoče zaslediti nekaj krajših literarno-zgodovinskih prispevkov ter predvsem posamezne strani o mladinski književnosti v literarnih zgodovinah, vendar pa

ta naslovniška podzvrst leposlovja oz. slovstva do raziskav dr. M. Kobe še ni bila obdelana v primernem in prepričljivem obsegu, predvsem pa predmet raziskovanja ni bila povezanost slovenske književnosti ter evropskih književnosti in pedagoških teorij.

Monografijo tvori več poglavij, ki so izčrpna, sistematična in že sama po sebi vir literarnozgodovinskih podatkov oz. dejstev, predvsem pa spoznanj o »vplivih in odzivih« v prepletu evropskih literatur. Uvodoma je avtorica pojasnila nastajanje specifične književne zvrsti, tj. mladinske književnosti, njena poimenovanja in teoretična pojmovanja ter razmah mladinskega tiska v Evropi in njegovo raznovrstnost in vsebinsko raznolikost. Prvi slovenski mladinski časopis, tj. *Vedež*, je tako postavila v kontekst »dogajanj« v sočasnem evropskem okviru ter prikazala povezavo s filantropinistično vzgojno doktrino in duhom nemške razsvetljenske tradicije. Spreminjanje prvotnega razsvetljenskega vzorca je avtorica dokazala ob primerih slovenske mladinske poezije; ob

tem je ovrednotila vse temeljne starejše izdaje, pojasnila njihovo vsebinsko sestavo in pomen za razvoj slovenske mladinske književnosti, nato pa zelo podrobno razčlenila vsebinske značilnosti poezije, objavljene v *Vedežu*, ter njeno povezavo z reprezentativnimi nemškimi mladinskimi ustvarjalci. Temeljita vsebinska oz. žanrska sistematizacija je zaznavna tudi pri obravnavi mladinskega pripovedništva, ob katerem je avtorica dokazala njegovo pogojenost s filantropinističnimi vzgojnimi načeli in »katalogom kreposti«, hkrati pa prikazala značilne različice proznih sestavkov (npr. resnično in izmišljeno zgodbo) ter tipologijo otroških književnih oseb. Raziskavo zaokroža prikaz značilnih polliterarnih besedil ter povzetek specifik *Vedeža* glede na prvotni nemški model tednika za otroke, kar se v povzetku strne v misel, da je tudi v 19. stoletju razumevanje mladinskega slovstva zasidrano v prvotnih razsvetljenskih vzgojnih predpostavkah.

Igor Saksida